

AH 3276
2022Z07668

Antwoord van minister Staghouwer (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit), mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (ontvangen 27 juni 2022)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021-2022, nr. 2629

1

Is het u ook opgevallen dat er in één maand tijd drie vogelgriepuitbraken waren in Lunteren, in de Gelderse Vallei? 1)

Antwoord

In Lunteren zijn negen uitbraken geweest, twee in maart en zeven in april. In Barneveld zijn er twee geweest, in Voorthuizen en Terschuur elk een. Er waren inderdaad in korte tijd meerdere uitbraken in een klein gebied na elkaar.

2

Kunt u bevestigen dat in de gemeente Ede, waar Lunteren onder valt, meer dan 34 keer meer eenden en kippen leven dan mensen, namelijk 49.600 eenden en 4.044.000 kippen in de pluimvee-industrie, tegenover 120.000 inwoners? 2)

Antwoord

Ik kan bevestigen dat de gemeente Ede in een zeer pluimveedicht gebied ligt.

3

Kunt u zich herinneren dat bij een evaluatie van de vogelgriepuitbraken in 2003, waarbij 30 miljoen dieren werden vergast, werd geconcludeerd dat uitbraken in gebieden met zoveel dieren op elkaar gepropt en zoveel pluimveebedrijven dicht bij elkaar – zoals in de Gelderse Vallei – moeilijk, zo niet onmogelijk, te beheersen zijn? 3)

Antwoord

In 2003 was de uitbraak met vogelgriep in de Gelderse Vallei moeilijk te beheersen. Er is sindsdien veel geleerd en veranderd aan de opsporing en bestrijding van vogelgriep. Verspreiding van vogelgriep in pluimveedichte gebieden is wel een reëel risico. De uitgangssituatie in de Gelderse Vallei was vanwege de alertheid en de vele landelijke maatregelen, die al maanden golden, minder ongunstig dan in 2003. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) was in staat om de besmette bedrijven in de Gelderse Vallei snel te ruimen, net zoals de bedrijven in de 1 km-

zones. De uitbraken in de Gelderse Vallei hebben, mede daarom, nu niet dezelfde proportie aangenomen als destijds.

4

Kunt u bevestigen dat sindsdien niets is gedaan met de twee belangrijke aanbevelingen van deze evaluatie: het flink verminderen van de pluimveedichtheid en het vaccineren van dieren?

Antwoord

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft sinds 2003 veel onderzoek laten doen naar vaccinatie tegen vogelgriep en het ontwikkelen van vaccins. Dit is gebeurd met Fonds Economische Structuurversterking (FES) gelden en later ook binnen het project Castellum. Helaas heeft dit niet geleid tot een bruikbaar vaccin. Onlangs heb ik opdracht gegeven een proef te starten met verschillende vogelgriepvaccins om hun werking te onderzoeken. Daarover is de Kamer geïnformeerd (Kamerstuk 28807, nr. 259). De kans op een vogelgriepuitbraak hangt niet alleen af van het aantal bedrijven in een land of van het type pluimveebedrijf, maar met name van de genomen bioveiligheidsmaatregelen. Pluimveehouders in Nederland investeren veel in bioveiligheidsmaatregelen. De veedichtheid, waaronder pluimveedichtheid is een aandachtspunt in het rapport Bekedam. Dit punt wordt opgenomen in het Actieplan zoönosen (dat deze zomer wordt uitgebracht) en nader uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak.

5

Erkent u dat als gevolg hiervan welbewust enorme risico's voor de gezondheid van mens en dier in stand zijn gehouden, doordat het vogelgriepvirus in die gebieden als een lopend vuurtje door de stallen gaat, razendsnel kan muteren en zo weer over kan springen naar het volgende bedrijf?

Antwoord

Om de kans op verspreiding en ook op mutaties te minimaliseren worden besmette pluimveebedrijven zo snel mogelijk geruimd. De vogelgriepvirussen die nu in Nederland en Europa circuleren hebben een laag zoönotisch potentieel. Er zijn desondanks strenge voorzorgsmaatregelen voor personen, die intensief contact hebben met besmet pluimvee, bijvoorbeeld door virusremmers aan te bieden. Personeel dat helpt bij ruiming gebruikt persoonlijke beschermingsmiddelen.

6

Is het u ook opgevallen dat de vogelgriepuitbraak in Lunteren deze week plaatsvond

bij een bedrijf met eenden en dat het vogelgriepvirus in de afgelopen maanden bij nóg zes grote en twee kleinschalige (vlees)eendenbedrijven voor besmettingen heeft gezorgd?

Antwoord

Dit is mij bekend.

7

Kunt u bevestigen dat al jaren bekend is dat eenden vele malen vatbaarder zijn voor vogelgriep, waardoor ze sneller besmet raken terwijl eenden in de eendenhouderij in hun leven nooit buiten komen? 4) 5)

Antwoord

Het is zo dat de afgelopen jaren relatief veel eendenbedrijven besmet zijn met hoogpathogene vogelgriep (HPAI). Watervogels zijn het natuurlijk reservoir voor vogelgriepvirussen. En eenden zijn watervogels. Het ligt daarom voor de hand dat sommige vogelgriepvirussen beter zijn 'aangepast' aan eenden en eenden gemakkelijker kunnen infecteren dan niet-watervogels. Eenden tonen soms weinig verschijnselen bij een besmetting van het nu circulerende HPAI-virus. Eendenbedrijven hebben een andere bedrijfsvoering dan kippen waardoor zij mogelijk gevoeliger zijn voor vogelgriepinfecties. Daarnaast ligt een aantal van de eendenbedrijven ook in waterrijke gebieden, wat de kans op een besmetting ook groter maakt.

8

Kunt u bevestigen dat sinds de eerste uitbraak in dit 'vogelgriepseizoen' op 26 oktober, in minder dan zes maanden tijd dus, meer dan 19% van alle eenden in de Nederlandse vleeseendenindustrie is vergast vanwege vogelgriepuitbraken?

Antwoord

Een percentage is niet te geven omdat het aantal eenden op de bedrijven fluctueert door onder andere afvoer naar de slacht. Het vergelijken van aantallen op enig moment geeft dus geen accuraat beeld van het percentage gedode dieren ten gevolge van een besmetting met vogelgriep. In totaal zijn 41 bedrijven met vleeseenden actief. Daarvan zijn, sinds oktober 2021, twee bedrijven besmet geraakt in 2021 en acht in 2022. In totaal zijn er ongeveer 213.200 eenden geruimd ten gevolge van een besmetting met vogelgriep.

9

Waar ligt voor u de grens waarbij u het telkens weer vergassen van eenden en vervolgens weer opnieuw vullen van de stallen niet langer acceptabel vindt?

Antwoord

Het aantal besmettingen en geruimde dieren is dit jaar hoog. Dat is een zeer ongewenste situatie, gezien de hoeveelheden dieren die geruimd worden en de impact op de veehouders en hun gezinnen. Ik hoor de roep om alternatieven. Ik zet maximaal in op preventie van vogelgriep. Dat is ook het geval bij pluimveehouders. Zij worden zwaar getroffen en er is hen alles aan gelegen de ziekte buiten hun stal te houden. Ik hoop dat op termijn een werkzaam vaccin beschikbaar is waardoor vaccinatie kan bijdragen aan het voorkomen van besmettingen, waardoor het aantal ruimingën verder kan worden beperkt. Ook laat ik onderzoek doen naar insleeproutes en laat ik onderzoek op de besmette bedrijven uitvoeren. Helaas heeft dit tot op heden niet geleid tot het identificeren van een route van insleep.

Ik doe alles wat in mijn vermogen ligt om vogelgriep te voorkomen en te bestrijden, zolang als dat nodig is. Op dit moment is het ruimen van besmette bedrijven, en in de Gelderse Vallei helaas ook de bedrijven in de 1 km-zone (preventief) een noodzakelijke maatregel om vogelgriep te bestrijden.

10

Erkent u dat in de eendenhouderij sprake is van structurele, ernstige dierenwelzijnsproblemen, onder andere doordat zij moeten leven in dichte stallen zonder zwemwater en voorafgaand aan de slacht bij bewustzijn ondersteboven aan een poot worden opgehangen en door een elektrisch waterbad worden gehaald waarvan bekend is dat een aanzienlijk deel van de dieren niet voldoende wordt bedwelmd?

Antwoord

Uiteraard zijn er, net als voor andere sectoren, uitdagingen ten aanzien van het verbeteren van dierenwelzijn. Hierin worden door de sector stappen gezet. Zoals aan uw Kamer gemeld op 14 april jl. (Kamerstuk 28286, nr. 1255) heeft de sector recent het Plan van Aanpak Poetswater afgerond, met als doel om poetswater beschikbaar te maken in alle eendenhouderijen in Nederland, wat ten goede komt aan het uiten van het natuurlijke gedrag van eenden. Voor wat betreft de opmerking op de slachtmethode geldt dat zowel het levend aanhangen als het bedwelmen met de waterbadmethode zijn toegestaan volgens de Europese verordening inzake de bescherming van dieren tijdens het doden (Verordening (EG) nr. 1099/2009). Voor het gebruik van het waterbad als bedwelmsmethode zijn in de Verordening specifieke voorschriften vastgelegd. De NVWA houdt toezicht op het naleven van deze voorschriften tijdens de slacht. Een verbod op een bepaalde fixatiemethode of toepassing van een dodingsmethode kan alleen in Europees verband worden bereikt. Nederland steunt de noodzaak voor verbetering en actualisering van de bestaande EU-dierenwelzijnsregelgeving en een uitbreiding naar meer diersoort specifieke voorschriften. Hiervoor blijf ik mij op Europees niveau inzetten.

11

Kunt u bevestigen dat het vlees van de eenden die in Nederland worden gefokt, gebruikt en geslacht, voornamelijk is bestemd voor de export, omdat in Nederland sowieso weinig eendenvlees wordt gegeten?

Antwoord

Ik beschik niet over exacte cijfers over de import en export van eendenvlees in Nederland. Uit een uitvraag bij de eendensector blijkt dat het overgrote deel (95%) van de afzet van de Nederlandse eend binnen de Europese markt wordt afgezet.

12

Erkent u dat voor de transitie naar een 'dierwaardige veehouderij in balans met de volksgezondheid' die is aangekondigd in het coalitieakkoord, keuzes nodig zijn om te bepalen welke sectoren en welke 'blijvers' ruimte krijgen om te ontwikkelen en hun bedrijven toekomstbestendig te maken?

Antwoord

Op gebiedsniveau moeten keuzes worden gemaakt over welke vormen van veehouderij in welke omvang toekomst hebben. Dit zal in de gebiedsplannen die het komende jaar worden opgesteld bepaald worden. In de brief over het perspectief voor de agrarische sector die op 10 juni jl. aan uw Kamer is verzonden (Kamerstuk 30252, nr. 28), ga ik hier nader op in.

13

Bent u bereid om de mogelijkheden te verkennen om de eendenhouderij in Nederland te beëindigen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ik zie geen aanleiding om een dergelijk verbod in overweging te nemen. De beëindiging van de eendenhouderij is een maatregel met vergaande gevolgen voor eendenhouders. Een dergelijke maatregel overweeg ik alleen als er – kort gezegd – een algemeen belang mee is gediend, de maatregel met het oog op dat belang noodzakelijk is en de gevolgen van de maatregel evenredig zijn aan het daarmee gediende belang.

Kunt u deze vragen één voor één en binnen de daarvoor gestelde termijn beantwoorden?

Antwoord

Het is helaas niet gelukt om de antwoorden binnen de gestelde termijn te versturen.

- 1) rijksoverheid, 12 april 2022, Vogelgriep vastgesteld op eendenbedrijf in Lunteren (<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/nieuws/2022/04/12/vogelgriep-vastgesteld-op-eendenbedrijf-in-lunteren>).
- 2) Ede in cijfers, Inwoners in beeld (<https://ede.incijfers.nl/dashboard/ede-in-cijfers/bevolking/>).
- 3) Stegeman, A., et al. (2004). Avian Influenza A Virus (H7N7) Epidemic in The Netherlands in 2003: Course of the Epidemic and Effectiveness of Control Measures. The Journal of Infectious Diseases 2004; 190:2088-95.
- 4) Aanhangel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 2613.
- 5) Boerderij, 11 december 2017, Eenden vatbaarder voor vogelgriep dan gedacht (<https://www.boerderij.nl/eenden-vatbaarder-voor-vogelgriep-dan-gedacht>)